

Flemings Stenders, Dānijas vēstnieks Latvijā

Jaunās arhitektūras centrs

Arhitektūra ir tik organiska mūsu apdzīvotās pasaules daļa, ka nereti mēs tai ikdienas dzīvē pat nepievēršam lielāku vērību. Taču šogad Dānijas galvaspilsētā arhitektūra būs uzmanības centrā, jo ANO Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija UNESCO pēc Pasaules Arhitektu savienības ieteikuma pasludinājusi Kopenhāģenu par Pasaules arhitektūras galvaspilsētu.

Kopenhāģena kalpos cilvēkiem no visas pasaules par tikšanās vietu, kur apspriest un demonstrēt idejas par to, kā arhitektūra var sniegt izšķiroši svarīgu pienesumu mūsdienu klimata krīzes risinājumiem – kādās mājās dzīvosim, kādas pilsētas būvēsim un kādām apkaimēm izvēlēsimies piederēt. 2023. gadā piedzīvosim veselu virkni vērienīgu pasākumu, kas veltīti tieši mūsdienu arhitektūrai. To rīkošanā piedalās Kopenhāģenas pašvaldība, uzņēmumi, muzeji un, protams, arī paši kopenhāģenieši.

Kopenhāģena ieguvusi Pasaules arhitektūras galvaspilsētas titulu, pateicoties tiešām spēcīgām tradīcijām arhitektūras jomā un mūsdienīgai, novatoriskai pilsētībūvniecībai, kur jau ilgu laiku par svarīgākajiem faktoriem izvirzīta ilgtspējība, zaļā domāšana un piemērotība cilvēka dzīves vajadzībām. Pasaulē Kopenhāģena izpelnījusi ievērību kā pilsēta ar inovatīvu pilsētvides dizainu un celtnēm. Lai pieminam Kopenkalnu (*Copenhill*), atkritumu pārstrādes rūpnīcu, virs kuras ierīkota slēpošanas trase un pasaulē augstākā mākslīgā klinšu kāpšanas siena.. Tāpat minama videi draudzīgā pieeja pilsētplānošanā: īpašie velobraucējiem draudzīgie tilti un lielceļi, peldošie publiskie peldbaseini, studentu kopmītnes pārstrādātos kuģu transporta konteineros, jumta restorāni ar turpat izvietotiem sakņu dārziņiem, kā arī uz namu jumtiem iekārtoti spēļu un rotaļu laukumi. Arī tā ir Kopenhāģena. Tāpat inovatīvas un ilgtspējīgas (oglekļa neitrālas) dzīvojamās ēkas, kas būvētas pēc principa par veselīgiem, ekonomiskiem un videi draudzīgiem mājokļu modeļiem, kas spēs izturēt laika pārbaudi.

Dānijas arhitektūra pasaulē plaši pazīstama ar demokrātisko pieeju, liekot uzmanības centrā pašu cilvēku. Dāņu arhitektūrai tik raksturīgais humānais aspekts cieši saistīts ar izcilā arhitekta un pilsētplānotāja Jana Gēla (*Jan Gehl*) vārdu. Viņa izkoptās teorijas atstājušas nozīmīgu iespaidu uz ilgtspējīgu pilsētvides veidošanu visā pasaulē. Gēls guva panākumus un atzinību ar savulaik novatorisko pieeju urbānās vides attīstībai, izvirzot priekšplānā cilvēcisko dimensiju un cieņpilnu attieksmi pret telpu starp ēkām, ierādot daudz vietas arī publiski pieejamiem skvēriem un veloceliņiem. Viņa pieeja un idejas ir iedvesmojušas tādas lielpilsētas kā Sidneju, Ņujorku, Londonu

un Mehiko, kā arī Rīgu – arhitekts Gēls šeit ir vairākkārt viesojies un sniedzis padomus un vērtējumus Rīgas pilsētas pašvaldībai. Interesentiem Latvijā vēl arvien pieejama pirms dažiem gadiem klajā laistā Jana Gēla grāmata latviešu valodā “Pilsētas cilvēkiem”.

Pasaules Arhitektūras galvaspilsēta savā programmā šogad īpaši akcentēs veidus, kā ar arhitektūras palīdzību varam veicināt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu pasaulē laikposmā līdz 2030. gadam. Tieši tāds būs centrālais jautājums Pasaules Arhitektu kongresā, kas norisināsies Kopenhāgenā šā gada jūlija mēnesī un vienkopus pulcēs ap 10 000 pilsētplānotāju un arhitektu no visas pasaules. Kongresā paredzēts apspriest tādus jautājumus kā uz nākotni vērsta arhitektūra, ilgtspējīgi pilsētībūvniecības risinājumi un pilsētvides dizains.

Dānijas galvaspilsēta šim gadam sagatavojusi iespaidīgu pasākumu programmu ar izstādēm, semināriem, meistardarbnīcām un ekskursijām, kas no jauna pievērsīs pilsētas viesu un pastāvīgo iedzīvotāju uzmanību Kopenhāgenas arhitektūrai un sakārtotai pilsētvidei.

Pirmie pasākumi notiek jau pašlaik. Dānijas Arhitektūras centrā atklāta izstāde ar nosaukumu “Mūsu arhitektūra”, kas vēsta par publisko vidi un sabiedrisko ēku arhitektūru: kā mūsdienīgas skolas, slimnīcas, lidostas un citas sabiedriski nozīmīgas būves projektētas, līdzsvarojot cilvēcisko aspektu, funkcionalitāti un dizainu. Rezultāts ir arhitektūra visiem. Martā norisināsies sarīkojums ar nosaukumu “Atvērtais nams”, kura laikā 50 ēkas, tostarp pilis, cietumi, spēkstacijas un privāti mājokļi vērs durvis interesentiem, sniedzot jaunu ieskatu par mūsu kopīgo arhitektūras krājumu.

Lai arhitektūras un ilgtspējīgas pilsētplānošanas tēmai pievērstu un iedvesmotu arī visu vecumu bērnus, Dānijas Arhitektūras centrs, sadarbībā ar žurnālu “*Donald Duck & Co*” laiduši klajā žurnāla speciālizlaidumu par Dānijas un Kopenhāgenas bagāto un neparasti skaisto arhitektūru. Pasaulslavenā pīle Donalds ņem lasītāju pie rokas un ved sev līdzī piedzīvojumiem un dēkām pilnā braucienā ar skūteri pa Dānijas galvaspilsētas ielām. Braucienā viņiem garām cita pēc citas pazīb Kopenhāgenas slavenākās arhitektoniskās būves. Žurnāls lasītājiem ļauj paplašināt redzeslokus, vēstot par to, kā pārdomāta arhitektūra un pilsētu attīstība veidojusi un mainījusi Dānijas sabiedrību, kā arī parādot, kā laba arhitektūra var palīdzēt glābt mūsu planētu un nākotni.

Dānijas noturīgās uz cilvēku vērstās arhitektūras tradīcijas un progresīvā pilsētplānošana turpina iedvesmot citas pilsētas visās pasaules malās. Arī Latvijā. Rīga ir slavēta ar savu Jūgendstila un koka arhitektūras mantojumu. Pašlaik Rīgā jau top vairākas jaunas, inovatīvas ēkas, ko projektējuši Dānijas arhitekti, tai skaitā jaunā “Rail Baltica” dzelzceļa stacija Rīgā un plānotais multifunkcionālais biznesa komplekss “*Krasta City*” Daugavas upes krastā.

Kopenhāgena gaida jūs ciemos, lai kopīgi baudītu labu arhitektūru un domātu ārpus ierastajiem stereotipiem par to, kā arhitektūra var arvien labāk kalpot cilvēcei un mūsu nospraustajiem mērķiem par ilgtspējīgu nākotni.

Laipni lūgti uzzināt vairāk par Pasaules Arhitektūras galvaspilsētas 2023. gada pasākumu programmu vietnē www.copenhagenincommon.dk, kā arī Dānijas Arhitektūras centra mājaslapā www.dac.dk.